

Nr 143

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 42 § lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval; given Stockholms slott den 5 april 1963.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 42 § lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Sven af Geijerstam

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt gällande ordning skola besvär, som anföras hos Kungl. Maj:t över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, ingivas till ecklesiastikdepartementet. I propositionen föreslås, att av praktiska skäl besvären i stället skola ingivas till domkapitlet.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 42 § lagen den 25 oktober 1957 (nr 577)
om prästval

Härigenom förordnas, att 42 § lagen den 25 oktober 1957 om prästval skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

42 §.

I domkapitlets — — — — — hos Konungen.

Besvären skola *ingivas till eklestikdepartementet* inom tre veckor från den dag, då beslutet tillkännagavs genom anslag i domkapitlets lokal.

Besvären skola *hava inkommit till domkapitlet* inom tre veckor från den dag, då beslutet tillkännagavs genom anslag i domkapitlets lokal.

Över beslut — — — — — av röstberättigad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964. Beträffande överklagande av beslut, som meddelats före denna lags ikraftträdande, skall äldre bestämmelse gälla.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1963.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASP-LING.

Statsrådet af Geijerstam anmäler efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet fråga om *viss ändring av besvärösförfarandet vid tillsättning av prästerlig tjänst* samt anför därvid följande.

I skrivelse den 20 mars 1959 (nr 121) har riksdagen i anledning av väckt motion (II: 54) anhållit om förslag till sådan ändring av 42 § lagen om prästval, att besvär hos Kungl. Maj:t i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst skall ingivas till domkapitlet i stället för som nu till ecklesiastikdepartementet. I ärendet har efter remiss besvärssakkunniga den 24 november 1962 avgivit utlåtande. Jag anhåller att nu få ta upp denna fråga till behandling.

Gällande bestämmelser m. m. Genom 1957 års reform av prästvalslagstiftningen ersattes lagen den 7 december 1934 om tillsättning av prästerliga tjänster av lagen den 25 oktober 1957 om prästval. Den nya lagen om prästval, som utarbetades på grundval av ett av 1950 års prästvalskommitté framlagt förslag (SOU 1956: 30), trädde i kraft den 1 juli 1958.

Enligt 1934 års prästvalslag skulle besvär, som anfördes hos Kungl. Maj:t över domkapitlets beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst, ingivas till domkapitlet. Prästvalskommittén hade i sitt förslag till ny prästvalslag behållit denna ordning. I propositionen 1957: 152 föreslogs att besvär över domkapitlets beslut — uppenbarligen i syfte att samordna bestämmelserna med den för förvaltningsbesvär vanligen gällande ordningen — skulle inges till ecklesiastikdepartementet. Propositionen antogs av riksdagen och föranledde inte någon erinran av 1957 års kyrkomöte. Föreskriften att besvären skall inges till ecklesiastikdepartementet är upptagen i 42 § andra stycket lagen om prästval. Besvärstiden är enligt stadgandet tre veckor.

I 20 § lagen om prästval föreskrives beträffande de fall då prästerlig tjänst tillsättes efter val, att prov med predikan och altartjänst skall avläggas av sökande, som upptagits på domkapitlets förslag och inte förklarar sig avstå från

prov. Enligt 25 § prästvalsstadgan den 23 maj 1958 skall domkapitlet, om inte förhållandena påkallar annat, utsätta första provdagen till andra söndagen efter utgången av tiden för anförande av besvär över förslaget. Kungörelse om prov skall enligt bestämmelserna i 34 och 38 §§ prästvalsstadgan uppläsas söndagen näst före första provdagen — dvs. första söndagen efter besvärstidens utgång — i de kyrkor i pastoratet, där gudstjänst då hålles.

Frågans behandling vid 1959 års riksdag. I motionen II: 54 framhölls, att den nya ordningen för besvärs anförande innebar olägenheter för såväl departement som domkapitlen. Samtidigt som domkapitlen uppför sökande på förslag till tjänst brukar de — under förutsättning att förslaget vinner laga kraft — utsätta provdagar. När första provdagen skall utsättas till andra söndagen efter det att förslaget vunnit laga kraft och kungörelse om predikoprov sålunda uppläsas söndagen dessförinnan, kan ofta tidsnöd uppstå. Domkapitlet måste nämligen först inhämta uppgift från departementet om eventuella besvär. I motionen framhölls vidare, att proceduren försenas i händelse av besvär. När besvären enligt den tidigare gällande ordningen ingavs till domkapitlet, kunde föreskrivna yttranden bifogas besvären, då dessa överlämnades till Kungl. Maj:t.

Efter remiss avgavs yttranden över motionen av *domkapitlen i Västerås* och *Luleå* samt av *Svenska prästförbundet*, vilka enhälligt tillstyrkte bifall till motionen med understrykande av att redan vunnen erfarenhet gjorde den begärda lagändringen önskvärd.

Första lagutskottet fann i utlåtande 1959: 13 den önskade förändringen sakligt motiverad. Utskottet erinrade dock om att inom förvaltningen — i motsats till vad som efter 1948 års processreform gäller vid de allmänna domstolarna — i allmänhet den ordningen råder, att besvär inges till den myndighet, som har att pröva besvären. Utskottet upplyste om att det inhämtat, att besvärssakkunniga vad angår ordningen för besvärstalans väckande hade för avsikt att såsom huvudregel föreslå, att besvär skall inges till beslutsmyndigheten. Härefter uttalade utskottet följande.

Vid nu angivna förhållande kunde ifrågasättas om icke med genomförandet av den av motionärerna påkallade lagändringen kunde anstå till den allmänna reglering av det administrativa besvärsförfarandet, som kan väntas bli aktuell. Med hänsyn till att ifrågavarande lagstiftning är av kyrkolags natur kan en ändring av förevarande bestämmelse icke komma till stånd förrän efter det nästa kyrkomöte fått taga ställning därtill, och ett dröjsmål är under alla förhållanden oundvikligt. Det torde därför lämpligen böra ankomma på Kungl. Maj:t att vid den tid då frågan tidigast kan komma upp till prövning bedöma, huruvida det allmänna besvärsförfarandets slutliga reglering skall avvaktas eller om frågan skall upptagas till behandling i särskild ordning.

Besvärssakkunniga. I sitt utlåtande erinrar besvärssakkunniga till en början om att besvär hos Kungl. Maj:t regelmässigt skall inges till vederbörande statsdepartement. De sakkunniga uttalar, att i senare tids förvaltningsrättsliga lag-

stiftning en klar tendens skönjes till förmån för en ordning, enligt vilken besvär skall inges hos den myndighet vars beslut överklagas. Även besvärssakkunniga har under sitt utredningsarbete funnit, att ingivande av besvär till den beslutande myndigheten av praktiska skäl i regel är att föredraga framför ingivande till besvärmyndigheten. I det förslag till lag om förvaltningsförfarandet, som är under utarbetande, avser de sakkunniga därför att såsom huvudregel upptaga, att besvär skall inges till beslutsmyndigheten.

Av vad första lagutskottet anfört finner besvärssakkunniga framgå, att nuvarande ordning enligt vilken besvär över domkapitels beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst skall inges hos ecklesiastikdepartementet vållar betydande praktiska olägenheter. De delar därför uppfattningen att nuvarande tillvägagångssätt bör ersättas med en ordning, enligt vilken besvären i stället skall inges till domkapitlet. Den lag om förvaltningsförfarandet till vilken förslag utarbetas avses skola gälla generellt i sådana förvaltningsärenden, i vilka någon kan uppträda som part. Det bör anmärkas, uttalar de sakkunniga, att lagstiftningen inte anses kunna omedelbart göras tillämplig på förvaltningsområden, vilka regleras av kyrkolag. Det förutsättes emellertid, att lagen genom en särskild författning av kyrkolags natur sättes i kraft även på nämnda områden. Ärenden om tillsättning av prästerlig tjänst utgör administrativa partsärenden och den allmänna lagstiftningen torde därför bli tillämplig på dem. Härmed skulle den nu aktuella ändringen i fråga om ordningen för besvärs ingivande kunna verkställas.

Besvärssakkunniga upplyser härefter, att de avser att avge sitt förslag till ny lagstiftning om förvaltningsförfarandet under år 1963 men att det måste antagas, att det därefter kommer att dröja ytterligare några år, innan en sådan lag antagits och alla av lagen föranledda ändringar i speciallagstiftning kommit till stånd. I och för sig önskvärda ändringar i förfarandet bör därför inte anstå i avvaktan på resultatet av ifrågavarande lagstiftningsarbete. Enligt besvärssakkunnigas mening talar omständigheterna för att en ändring av ordningen för ingivande av besvär över domkapitels beslut i fråga om tillsättning av prästerlig tjänst åvägabringas redan nu. Besvärssakkunniga har därför intet att erinra mot att genom särskild lagstiftning 42 § lagen om prästval ändras på föreslaget sätt.

Föredragande statsrådet. Såsom framgått av den lämnade redogörelsen är det nuvarande förfarandet då besvär anföres över domkapitels beslut vid tillsättning av prästerlig tjänst förenat med vissa olägenheter. Enighet råder också såväl inom riksdagen som hos hörda remissinstanser om att en ändring bör ske i syfte att få till stånd en smidigare ordning. Jag har för egen del inte funnit anledning intaga annan ståndpunkt.

Vad härefter angår frågan huruvida en allmän reglering av besvärsförfarandet på grundval av besvärssakkunnigas kommande förslag skall avvaktas eller om ärendet skall tagas upp särskilt har första lagutskottet för sin del ansett, att det lämpligen torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bedöma spörsmålet vid den

tid då ärendet — bl. a. med hänsyn till kyrkomötets medverkan i lagstiftningen — tidigast kan komma upp till prövning.

Besvärssakkunniga har i förevarande hänseende anfört, att även om ett lagförslag om förvaltningsförfarandet blir framlagt av dem under år 1963, så torde det dröja ytterligare några år innan en allmän lag antagits och därav föranledda åtgärder i speciallagstiftning kommit till stånd. I och för sig önskvärda ändringar i besvärsförfarandet bör därför enligt besvärssakkunnigas mening inte anstå, och till en sådan ändring hänför de sakkunniga den nu aktuella frågan rörande lagen om prästval.

Jag är i det nu berörda spörsmålet vid vilken tidpunkt den begärda ändringen i prästvalslagen lämpligen bör ske av samma uppfattning som de besvärssakkunniga. Jag får i sammanhanget erinra om att genom propositionen 1960: 101 framlades vissa förslag till förenkling av arbetet på stiftskanslierna och underlättande av stiftsmyndigheternas och deras personals arbetsbörda. Den aktuella ändringen i lagen om prästval får ses mot bakgrunden av denna rationaliseringssträvan. Också med hänsyn härtill bör åtgärden vidtagas utan att den allmänna regleringen av förvaltningsförfarandet avvaktas.

I enlighet med det anförda har inom ecklesiastikdepartementet upprättats förslag till ändrad lydelse av 42 § lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval. I stadgandet har därjämte vidtagits en jämkning av redaktionell natur för att få överensstämmelse med motsvarande ordalag i 40 och 41 §§ lagen om prästval.

Den föreslagna lagändringen bör lämpligen träda i kraft den 1 januari 1964.

Föredraganden hemställer,

att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Åsa Teorell

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 4 april 1963.

N ä r v a r a n d e :

justitieråden DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN,
justitierådet JOACHIMSSON.

Enligt lagrådet den 1 mars 1963 tillhandakommet utdrag av protokoll över ekklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 15 februari 1963, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående ändrad lydelse av 42 § lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av lagbyråchefen Georg Ericsson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Birgitta Liljefors

Utdrag av protokollet över eklelesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten Hertigen av Halland i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1963.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Statsrådet af Geijerstam anmäler efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet lagrådets den 4 april 1963 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 15 februari 1963 remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 42 § lagen den 25 oktober 1957 (nr 577) om prästval.*

Föredraganden hemställer,

att ifrågavarande lagförslag, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Marianne Astell